„Bohemistyka” 2017, nr 4, ISSN 1642–9893

Jubileusz Profesora Jana Kořenskiego

Profesor PhDr. Jan Kořenský, DrSc. to ceniony czeski językoznawca, zajmujący się współczesną gramatyką czeską, metodologią lingwistyki, językoznawstwem ogólnym oraz teorią tekstu i teorią komunikacji językowej. Urodził się 24.05.1937 r. w Hradcu Králo vé. Swoją przygodę z językoznawstwem rozpoczął na Uniwersytecie F. Palackiego w Ołomuńcu, gdzie studiował filologię czeską i filologię rosyjską. W roku 1963 został zatrudniony w Instytucie Języka Czeskiego Czechosłowackiej Akademii Nauk w Pradze. Tutaj pod kierunkiem prof. Miloša Dokulila napisał pracę doktorską *Komplexní popis výrazové struktury pádu substantiva v češtině*, którą obronił w roku 1969. Natomiast w roku 1985 na podstawie pracy *Konstrukce gramatiky ze sémantické báze* uzyskał stopień naukowy *Doctor scientiarum*, a 9 lat później habilitował się na Uniwersytecie F. Palackiego w Ołomuńcu na podstawie pracy *Komunikace a čeština*. W 1997 roku odebrał z rąk prezydenta Republiki Czeskiej nominację profesorską. Te trzy prace ukazują główne kierunki jego badań językoznawczych. Są nimi: analiza współczesnej gramatyki czeskiej ze strukturalnego i semantycznego punktu widzenia oraz wzajemna zależność języka czeskiego i szeroko rozumianej teorii komunikacji językowej.

Pierwsze jego prace[1] wychodzą z funkcjonalno-strukturalnej koncepcji Praskiego Koła Lingwistycznego i dotyczą zagadnienia całościowego synchronicznego opisu języka czeskiego, przede wszystkim strukturalnego (por. *Struktura funkčnosti vztahů kategorií substantiva, zejména se zřetelem k pádu*, „Slovo a slovesnost” 1970, s. 97––104; *K problému větněsémantických funkcí nedějových významů českého slovesa*, „Slovo a slovesnost” 1971, s. 208–216; *Funkce českých sloves »být« a »mít« ve větněsémantické struktuře »situace« (state of affairs)*, „Jazykovedný časopis” 1972, s. 159–168; *Výskyt variantních tvarů podstatných jmen v češtině. (Na základě experimentálního průzkumu.)*, „Naše řeč” 1972, s. 10–22 oraz *Oddíl II* w książce *Proměny myšlení o řeči na rozhraní tisíciletí*, Olomouc 2014), ale w późniejszym czasie również semantycznego, co korespondowało z jego badaniami prowadzonymi

[1] Nie sposób tutaj opisać całej twórczości naukowej Profesora, dlatego odwołujemy czytelników do innych artykułów, oceniających jego dorobek naukowy, jak np. Jana Hoffmannová, *K padesátinám Jana Kořenského*, „Jazykovědné aktuality” XXIV, 1987, s. 68–75; Oldřich Uličný, *Šedesátník Jan Kořenský*, „Slovo a slovesnost” LVIII, 1997, č. 3, s. 236–237; Alena Jaklová, *K významnému životnímu jubileu Jana Kořenského*, „Naše řeč” XC, 2007, č. 4, s. 218–220; Jiří Zeman, [rec.] *Jan Kořenský: Proměny myšlení o řeči. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 1998. 312 s*., „Slovo a slovesnost” LX, 1999, č. 4, s. 304–308; czy hasło *Jan Kořenský* [w:] *Kdo je kdo v české slavistice* (http://www.slaviste.cz/index.php?page=detail&id=99-korensky-jan-prof-phdr-drsc) i innych.

w ramach doktoratu, a co stało się także powodem podjęcia się spraw organizacyjnych zespołu opracowującego tzw. akademicką gramatykę języka czeskiego (*Mluvnice češtiny 2. Tvarosloví*, Praha 1986). Był nie tylko redaktorem drugiego tomu tej gramatyki, ale także wspólnie z prof. Komárkiem opracował fleksję języka czeskiego. Te zagadnienia rozwija także w monografiach *Konstrukce gramatiky ze sémantické báze* (Praha 1984) i *Teorie přirozeného jazyka (interdisciplinarita, aplikace, prognózy)* (Praha 1989) (por. też *Místo slovních druhů a morfologie v modelu přirozeného jazyka*, Praha 1974; współautor M. Komárek).

Innym problemem, który zaintrygował Profesora, była pragmalingwistyka. Widział on bowiem zmieniający się paradygmat badań językoznawczych dwóch ostatnich dekad XX wieku. Zasygnalizował to już w artykule *K problému kontextově podmíněné realizace propozičních struktur* („Slovo a slovesnost" 1981, s. 24–30), ale w pełni opisał w artykułach *Proměny vědních paradigmat ve 20. století* (w: *Dyskurs naukowy – tradycja i zmiana*, Opole 1999, s. 19–24) i *Procesuální gramatika v kontextu současných tendencí lingvistického myšlení* („Slovo a slovesnost" 2003, s. 1–7). Tym samym większą uwagę zwrócił na teorię komunikacji językowej (np. *Teoretická jazykověda a komunikačně orientovaný výzkum řeči*, „Slovo a slovesnost" 1992, s. 97– –103 czy praca *Komunikace a čeština*, Jinočany 1992) i na kontekstową recepcję odmian języka czeskiego (np. *Komunikační úspěšnost a spisovnost v různých typech ře- čových vztahů*, [w:] *Proměny myšlení o řeči*, Praha 1998, s. 284–290).

Nowym problemem badawczym, którego opracowania podjął się prof. J. Kořenský, jest prawo językowe, a przede wszystkim prawna sytuacja języka czeskiego w Republice Czeskiej. W związku z tym przeanalizował wszystkie przepisy prawne odnoszące się do języka czeskiego w poszczególnych sferach komunikacji społecznej zarówno po roku 1993, jak i wcześniej – za czasów pierwszej republiki (por. np. rozdział *Socjolingwistyczne podłoże rozwoju języka czeskiego po 1989 roku* w zbiorowej monografii *Rozwój języka czeskiego po aksamitnej rewolucji*, Racibórz 2010; czy artykuł *Čeština jako národní jazyk dnes a zítra*, [w:] *Jazyk v komunikácii*, Bratislava 2004, s. 20–26). Ponadto z F. Cvrčkiem i F. Novákiem podjął się analizy komunikacji prawnej i używanych w niej pojęć (por. *Juristická a lingvistická analýza právních textů (právně informatický přístup)*, Praha 1999).

Swoistą sytezą jego zainteresowań naukowych jest monografia *Člověk – řeč – poznání* (Olomouc 2004). Dochodzą tutaj do głosu nie tylko tematy podjęte w XX wieku, ale także ich weryfikacja z pozycji nowego stulecia. W ten sposób z pracy przebija myśl racjonalnego opisu języka wobec nowych wyzwań językoznawczych. Nie są to ani wszystkie prace napisane przez Profesora, ani wszystkie zagadnienia lingwistyczne, którymi się on zajmował. Nie sposób bowiem to wszystko opisać w tak krótkim szkicu. Ponadto wiele myśli i przemyśleń tkwi jeszcze w głowie Profesora i zapewne niedługo zaowocują nowymi publikacjami.

Na zakończenie trzeba dodać, że Pan Profesor bardzo aktywnie brał udział w pracach organizacyjnych. Wiele lat pełnił funkcję redaktora naczelnego czasopisma „Slovo a slovesnost" i „Jazykovědné aktuality". Był członkiem Praskiego Koła Lingwistycznego i członkiem Komisji Budowy Gramatycznej Języków Słowiańskich oraz Komisji Socjolingwistycznej Międzynarodowego Komitetu Slawistów, a także przewodniczącym Czeskiego Komitetu Slawistów. Przewodniczył także Towarzystwu Językoznawczemu Republiki Czeskiej. Wchodził i wchodzi w skład wielu rad wydziałów czeskich uniwersytetów (m.in. Uniwersytetu Karola w Pradze, Uniwersytetu Ostrawskiego, Uniwersytetu F. Palackiego w Ołomuńcu, Uniwersytetu Południowoczeskiego w Českich Budějovicach czy Uniwersytetu Śląskiego w Opawie) oraz komisji językoznawczych na tychże uczelniach. Na Uniwersytecie F. Palackiego w Ołomuńcu założył Katedrę Językoznawstwa Ogólnego, na której pracuje do dziś.

Życzymy Panu Profesorowi wielu lat zdrowia i takich samych sił w dalszej Jego pracy, jakimi odznaczał się dotąd.

Mieczysław Balowski, Poznań